

Rozdział I.

Spółka jawna

1. Uwagi wprowadzające

Spółka jawna jest spółką osobową, mającą zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych. Wspólnikami spółki jawnej mogą być zarówno osoby fizyczne, osoby prawne, jak i jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.

W spółce jawnej brak jest organów, jej sprawy prowadzi wspólnicy.

Za zobowiązania spółki odpowiedzialność ponosi przede wszystkim i w pierwszej kolejności sama **spółka całym swoim majątkiem**.

Pomiędzy spółką a jej wspólnikami istnieje solidarna odpowiedzialność. Oznacza to, że wierzyciel spółki może domagać się spełnienia świadczenia (całego lub jego części) zarówno od spółki, od każdego z jej wspólników z osobna, od niektórych ze wspólników, jak również od wszystkich wspólników i spółki łącznie.

Każdy ze wspólników odpowiada osobiście za zobowiązania spółki do pełnej ich wysokości, bez ograniczeń, całym swym majątkiem (**odpowiedzialność nieograniczona i osobista wspólników**). Wspólnik odpowiada **solidarnie** z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką, przy czym subsydiarny charakter tej odpowiedzialności skutkuje tym, że egzekucja z majątku wspólnika może być prowadzona dopiero wtedy, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna (z wyjątkiem sytuacji z art. 31 § 2 i 3 KSH).

Firma spółki jawnej

- powinna zawierać nazwiska lub firmy (nazwy) wszystkich wspólników albo nazwisko albo firmę (nazwę) jednego albo kilku wspólników oraz dodatkowe oznaczenie „spółka jawna”
- dopuszczalne jest używanie w obrocie skrótu „sp. j.”

2. Przykładowa komparycja

Kowalski Nowak spółka jawna z siedzibą w Warszawie, ul. Pułaskiego 12/3, 00-001 Warszawa, wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XV Wydział Gospodarczy, pod numerem KRS: 123456, NIP 0123456789, REGON 123456789,

reprezentowana przez:

Jana Kowalskiego – współnika, zam. w Warszawie przy ul. Swobodnej 1/2, 00-002 Warszawa, PESEL 123456789, legitymującego się dowodem osobistym seria ATB numer 123456, wydanym przez Prezydenta m.st. Warszawy, ważnym do 31.12.2025 r., oraz

Joannę Nowak – współnika, zam. w Warszawie przy ul. Słonecznej 1/2, 00-003 Warszawa, PESEL 987654321, legitymującą się dowodem osobistym seria ATB numer 654321, wydanym przez Prezydenta m.st. Warszawy, ważnym do 1.12.2025 r., uprawnionych do reprezentacji zgodnie z aktualnym odpisem z KRS, stanowiącym załącznik nr 1 do umowy.

UWAGA!

REGON to 9-cyfrowy identyfikator nadany podmiotowi w rejestrze podmiotów gospodarki narodowej.

NIP to 10-cyfrowy kod, który służy do identyfikacji podatników na terenie RP.

Numer PESEL to 11-cyfrowy symbol numeryczny nadawany osobie fizycznej.

3. Najważniejsze przepisy

Nr artykułu	Treść przepisu
art. 22 KSH	<p>§ 1. Spółką jawną jest spółka osobowa, która prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą, a nie jest inną spółką handlową.</p> <p>§ 2. Każdy współnik odpowiada za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem solidarnie z pozostałymi współnikami oraz ze spółką, z uwzględnieniem art. 31.</p>
art. 24 KSH	<p>§ 1. Firma spółki jawnej powinna zawierać nazwiska lub firmy (nazwy) wszystkich współników albo nazwisko albo firmę (nazwę) jednego albo kilku współników oraz dodatkowe oznaczenie „spółka jawna”.</p> <p>§ 2. Dopuszczalne jest używanie w obrocie skrótu „sp. j.”.</p>

Nr artykułu	Treść przepisu
art. 29 KSH	<p>§ 1. Każdy wspólnik ma prawo reprezentować spółkę.</p> <p>§ 2. Prawo wspólnika do reprezentowania spółki dotyczy wszystkich czynności sądowych i pozasądowych spółki.</p> <p>§ 3. Prawa reprezentowania spółki nie można ograniczyć ze skutkiem wobec osób trzecich.</p>
art. 30 KSH	<p>§ 1. Umowa spółki może przewidywać, że wspólnik jest pozbawiony prawa reprezentowania spółki albo że jest uprawniony do jej reprezentowania tylko łącznie z innym wspólnikiem lub prokurentem.</p> <p>§ 2. Pozbawienie wspólnika prawa reprezentowania spółki może nastąpić wyłącznie z ważnych powodów na mocy prawomocnego orzeczenia sądu.</p>
art. 31 KSH	<p>§ 1. Wierzyciel spółki może prowadzić egzekucję z majątku wspólnika w przypadku, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna (subsydiarna odpowiedzialność wspólnika).</p> <p>§ 2. Przepis § 1 nie stanowi przeszkody do wniesienia powództwa przeciwko wspólnikowi, zanim egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna.</p> <p>§ 3. Subsydiarna odpowiedzialność wspólnika nie dotyczy zobowiązań powstałych przed wpisem do rejestru.</p>
art. 39 KSH	<p>§ 1. Każdy wspólnik ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki.</p> <p>§ 2. Każdy wspólnik może bez uprzedniej uchwały wspólników prowadzić sprawy nieprzekraczające zakresu zwykłych czynności spółki.</p> <p>§ 3. Jeżeli jednak przed załatwieniem sprawy, o której mowa w § 2, choćby jeden z pozostałych wspólników sprzeciwi się jej przeprowadzeniu, wymagana jest uprzednia uchwała wspólników.</p>
art. 42 KSH	<p>Jeżeli w sprawach nieprzekraczających zwykłych czynności spółki wymagana jest uchwała wspólników, konieczna jest jednomyślność wszystkich wspólników mających prawo prowadzenia spraw spółki.</p>
art. 43 KSH	<p>W sprawach przekraczających zakres zwykłych czynności spółki wymagana jest zgoda wszystkich wspólników, w tym także wspólników wyłączonych od prowadzenia spraw spółki.</p>

Nr artykułu	Treść przepisu
art. 44 KSH	Wspólnik mający prawo prowadzenia spraw spółki może bez uchwały wspólników wykonać czynność nagłą, której zaniechanie mogłoby wyrządzić spółce poważną szkodę.

4. Reprezentacja

Każdy wspólnik spółki jawnej jest uprawniony do samodzielnego reprezentowania spółki.

Reprezentacja i prowadzenie spraw spółki są od siebie niezależne. Tym samym wspólnik może być pozbawiony prawa reprezentacji, a jednocześnie być uprawniony i zobowiązany do prowadzenia spraw spółki lub też odwrotnie – uprawniony do reprezentacji i pozbawiony prawa prowadzenia spraw spółki¹.

Wewnętrzne zasady prowadzenia spraw spółki w żaden sposób nie ograniczają prawa reprezentacji wobec osób trzecich.

Wspólnik posiadający prawo reprezentacji spółki może nabywać w imieniu spółki prawa i zaciągać zobowiązania. To znaczy, że może on w imieniu spółki np. zawrzeć umowę sprzedaży.

¹ B. Borowy, komentarz do art. 29 KSH, w: Z. Jara (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2022, Legalis.

UWAGA!

Wspólnik może być pozbawiony prawa reprezentowania spółki jawnej.

Pozbawienie prawa do reprezentacji	Ograniczenie prawa do reprezentacji
<ul style="list-style-type: none"> • wspólnik może zostać pozbawiony prawa reprezentowania spółki jawnej: <ul style="list-style-type: none"> – w umowie spółki – na mocy prawomocnego orzeczenia sądowego • należy więc z ostrożnością zapoznać się ze stanem faktycznym wskazanym w treści kazusu egzaminacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • prawo wspólnika do samodzielnej reprezentacji może zostać ograniczone na podstawie umowy spółki, która wprowadza zasadę reprezentacji łącznej, t.j.: <ul style="list-style-type: none"> – łącznie z innym wspólnikiem lub – łącznie z prokurentem

Różnice między pełnomocnictwem a prokurą	
Pełnomocnictwo	Prokura
<p>Pełnomocnictwo to upoważnienie mocodawcy skierowane do danej osoby – pełnomocnika, umożliwiające działanie w jego imieniu wyrażone poprzez oświadczenie woli.</p> <p>W praktyce wyróżniamy trzy rodzaje pełnomocnictw:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pełnomocnictwo ogólne obejmujące umocowanie do wykonywania czynności zwykłego zarządu (w ramach bieżącej działalności podmiotu); 2) pełnomocnictwo rodzajowe – celem podejmowania czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu, wskazujące na rodzaj czynności do dokonywania których umocowany jest pełnomocnik; 3) pełnomocnictwo szczególne, udzielane w celu podjęcia zazwyczaj jednej konkretnej czynności. 	<p>Prokurę należy opisać jako szczególny rodzaj pełnomocnictwa, które może ustanowić wyłącznie przedsiębiorca na rzecz osoby fizycznej posiadającej pełną zdolność do czynności prawnych. Zgodnie z brzmieniem art. 109² § 1 KC, prokura powinna być pod rygorem nieważności udzielona na piśmie.</p> <p>Prokura zawsze podlega zgłoszeniu, przy czym w przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą do CEIDG, a w przypadku m.in. spółek osobowych i kapitałowych do KRS.</p>

Pełnomocnictwo	Prokura
<p>Należy pamiętać, że jeżeli do ważności czynności prawnej potrzebna jest szczególna forma (np. forma aktu notarialnego przy umowie sprzedaży nieruchomości), pełnomocnictwo do dokonania tej czynności również powinno być udzielone w tej samej formie.</p>	<p>Należy zaznaczyć, że zakres prokury jest szeroki i przekracza umocowanie wynikające z pełnomocnictwa ogólnego. Zgodnie z art. 109¹ § 1 KC, prokura obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa. W odróżnieniu od pełnomocnictwa ogólnego, nie znajduje tu zastosowania rozróżnienie, czy czynność prawna stanowi działanie w ramach zwykłego zarządu, czy też go przekracza. Warto podkreślić jednak, że prokura upoważnia prokurenta do działania w imieniu przedsiębiorcy, ale nie w imieniu jego organów np. zarządu. Prokurent nie jest zatem uprawniony do zwoływania zgromadzeń wspólników czy powołania innego prokurenta. Co istotne, może on powołać jednak pełnomocnika do poszczególnych czynności lub do pewnego rodzaju czynności.</p> <p>Niezależnie, m.in. do zbycia przedsiębiorstwa, do dokonania czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie go do czasowego korzystania, oraz do zbywania i obciążania nieruchomości jest wymagane uzyskanie przez prokurenta pełnomocnictwa do poszczególnych czynności.</p> <p>Należy pamiętać, że prokura może być ograniczona, więc za każdym razem należy badać, czy w zadaniu egzaminacyjnym nie znajdują się dodatkowe informacje o uchwale ustanawiającej wyłączenia w działalności prokurenta.</p>

Pełnomocnictwo	Prokura
	<p>Wyróżniamy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) prokurę łączną – udzielaną kilku osobom łącznie lub oddzielnie, lub też wspólnie z członkiem organu zarządzającego lub wspólnikiem uprawnionym do reprezentowania spółki; 2) prokurę oddziałową ograniczoną do zakresu spraw wpisanych do rejestru oddziału przedsiębiorstwa; 3) prokurę samoistną, która udzielona danej osobie, umocowuje ją do podejmowania działań na rzecz reprezentowanego podmiotu samodzielnie.

Podsumowując, spółkę jawną reprezentować mogą:

- 1) każdy wspólnik spółki samodzielnie;
- 2) wspólnicy wybiórczo zgodnie z reprezentacją, np. wspólnik tylko łącznie z innym wspólnikiem;
- 3) wszyscy wspólnicy łącznie;
- 4) wspólnik z prokurentem;
- 5) prokurent (prokura samoistna);
- 6) prokurenci (prokura łączna);
- 7) pełnomocnik powołany uchwałą wspólników.

5. Zgody korporacyjne

Każdy wspólnik ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki (art. 39 § 1 KSH). **Każdy wspólnik może bez uprzedniej uchwały wspólników prowadzić sprawy nieprzekraczające zakresu zwykłych czynności spółki** (art. 39 § 2 KSH).

Jeżeli jednak przed załatwieniem sprawy nieprzekraczającej zakresu zwykłych czynności spółki, choćby jeden z pozostałych wspólników sprzeciwi się jej przeprowadzeniu, wymagana jest **uprzednia uchwała wspólników** (art. 39 § 3 KSH).

PRAKTYKA

Brak jest ustawowej definicji spraw nieprzekraczających zakresu zwykłych czynności spółki². Za takie sprawy uznaje się sprawy podejmowane w zakresie bieżącej działalności spółki, np. regulowanie należności związanych z codzienną działalnością, czy też zakup materiałów produkcyjnych.

Natomiast sprawy przekraczające zakres zwykłych czynności to sprawy, które można uznać za mające szczególne znaczenie dla spółki. Przykładowo SN ocenił, że sprawą przekraczającą zakres zwykłych czynności w przypadku spółki jawnej jest zatwierdzenie sprawozdania finansowego tej spółki³. W naszej ocenie do takich czynności zaliczać się będą również sprzedaż istotnych składników majątku spółki lub zawieranie długoterminowych zobowiązań.

Pomocne w rozróżnieniu spraw nieprzekraczających zakresu zwykłych czynności spółki i spraw przekraczających ten zakres, może być umowa spółki. Wspólnicy mogą bowiem określić, które sprawy uznają za nieprzekraczające zakresu zwykłych czynności spółki (np. postępując się widełkami kwotowymi), a które ten zakres przekraczają. Istotne może okazać się zatem badanie postanowień umowy spółki jawnej. Jeśli umowa spółki nie przewiduje żadnych doprecyzowań w tym zakresie, warto rozważyć dodanie do umowy sporządzanej w ramach egzaminu odpowiedniej zgody wspólników.

Ocena, czy dana czynność należy do kategorii zwykłych, czy też przekraczających zwykły zakres, powinna uwzględniać okoliczności konkretnego przypadku, cel i łączący się z nim rodzaj działalności spółki, przynależność czynności do tego rodzaju działalności oraz jej doniosłość z punktu widzenia rozmiaru działalności. Dla dowolnych dwóch spółek zakres ten może się diametralnie różnić⁴.

Jeżeli w sprawach nieprzekraczających zakresu zwykłych czynności spółki wymagana jest uchwała wspólników, konieczna jest jednogłośnie wszystkich wspólników mających prawo prowadzenia spraw spółki (art. 42 KSH).

Konieczność podjęcia uchwały w sprawach nieprzekraczających zwykłych czynności może wynikać z:

- 1) przepisów szczególnych lub
- 2) postanowień umowy spółki. W takim przypadku wymagana jest jednogłośnie wszystkich wspólników mających prawo prowadzenia spraw spółki.

W sprawach przekraczających zakres zwykłych czynności spółki wymagana jest zgoda wszystkich wspólników, w tym także wspólników wyłączonych od prowadzenia spraw spółki (art. 43 KSH).

² Odsyłamy w tym zakresie do orzecznictwa, zob. wyr. SN: z 5.6.1997 r., I CKN 70/97, Legalis; z 3.7.2008 r., IV CSK 101/08, Legalis.

³ Wyr. SN z 3.7.2008 r., IV CSK 101/08, Legalis.

⁴ Wyr. SN z 5.9.2021 r., IV CSK 137/12, Legalis.

PRAKTYKA

W sprawach, które wykraczają poza zakres zwykłych czynności spółki, np. umowa sprzedaży, konieczne jest uzyskanie, oprócz zgody wszystkich współników prowadzących sprawę spółki, również zgody współników wyłączonych od prowadzenia spraw spółki. Zgoda wszystkich współników spółki może być wyrażona w uchwale współników, ale także w odrębnych, jednostronnych oświadczeniach woli każdego ze współników.

Propozycja zapisu w umowie w paragrafie „Oświadczenia Stron”

Zamawiający oświadcza, że wszyscy współnicy Przedsiębiorstwa Produkcyjnego Mandarynka spółki jawnej stosownie do art. 43 KSH wyrazili zgodę na zawarcie niniejszej Umowy. Uchwała współników wyrażająca zgodę na zawarcie niniejszej Umowy stanowi załącznik nr 3 do niniejszej Umowy.

UWAGA!

Umowa spółki może regulować w sposób odmienny zasady prowadzenia spraw spółki w sprawach przekraczających zakres zwykłych czynności spółki.

EGZAMIN

W szczególności w umowie spółki może być przewidziane, że w sprawach przekraczających zakres zwykłych czynności spółki wymagana jest tylko zgoda określonej liczby współników albo jednego określonego współnika, wymagane jest podjęcie uchwały określoną większością głosów albo że do podjęcia czynności przekraczającej zakres zwykłych czynności spółki w ogóle nie potrzeba uzyskiwać zgody innych współników. Jeśli w zadaniu egzaminacyjnym pojawiają się takie informacje, ich umieszczenie zazwyczaj nie jest przypadkowe.

Wspólnikami wyłączonymi od prowadzenia spraw spółki są współnicy spółki jawnej, których wyłączono od prowadzenia spraw spółki:

- 1) na podstawie postanowień umowy spółki (art. 40 KSH);
- 2) na mocy późniejszej uchwały współników, zmieniającej umowę spółki w rzeczonym zakresie (art. 40 KSH);
- 3) jak również współnicy, których pozbawiono prawa prowadzenia spraw spółki z ważnych powodów na mocy prawomocnego orzeczenia sądu (art. 47 KSH).

6. Reprezentacja i zgody korporacyjne w praktyce na egzaminie

Wydaje się, że najbezpieczniej dla zdającego jest – jeśli nie ma żadnych przeszkód – aby umowa została podpisana przez wszystkich uprawnionych do reprezentacji wspólników.

Dodatkowo należy sprawdzić, czy umowa nie dotyczy sprawy przekraczającej zakres zwykłych czynności.

Dlaczego?

Zgodnie z art. 43 KSH w sprawach przekraczających zakres zwykłych czynności spółki, wymagana jest zgoda wszystkich wspólników, w tym także wspólników wyłączonych od prowadzenia spraw spółki. Z ostrożności, w razie jakichkolwiek wątpliwości, rekomendujemy umieścić w treści umowy załączenie, że sprawa przekracza zakres zwykłych czynności.

Nieobecność wspólników przy zawarciu umowy

- w sytuacji, gdy wspólnicy będą nieobecni przy podpisywaniu umowy, czynności w imieniu spółki może dokonać pełnomocnik na mocy uchwały wspólników

PRAKTYKA

Koniecznienależy wówczas uwzględnić jako załącznik do umowy ww. uchwałę odpowiadającą formie wymaganej dla danej czynności prawnej (opisać/ wskazać tę formę).

Propozycja zapisu w umowie w paragrafie „Oświadczenia Stron”

Zlecniodawca oświadcza, że jest uprawniony do zawarcia niniejszej Umowy na podstawie uchwały wspólników spółki Kowalski Nowak spółka jawna. Uchwała wspólników wyrażająca zgodę na zawarcie niniejszej Umowy stanowi załącznik nr 3 do niniejszej Umowy.

7. Przepisy do zaznaczenia w KSH

Zaznacz: art. 24, 29 i 30 KSH. Ich znajomość jest niezbędna do sporządzenia umowy.

Rozdział II.

Spółka partnerska

1. Uwagi wprowadzające

Spółka partnerska jest spółką osobową, utworzoną przez wspólników – partnerów w celu wykonywania wolnego zawodu. Spółka może być zawiązana w celu wykonywania więcej niż jednego wolnego zawodu, jeżeli przepisy regulujące dany zawód na to pozwalają.

Partnerami w spółce mogą być **wyłącznie osoby fizyczne, uprawnione do wykonywania wolnych zawodów** wymienionych enumeratywnie w KSH, t.j. adwokata, aptekarza, architekta, inżyniera budownictwa, biegłego rewidenta, brokera ubezpieczeniowego, doradcy podatkowego, maklera papierów wartościowych, doradcy inwestycyjnego, księgowego, lekarza, lekarza dentystry, lekarza weterynarii, notariusza, pielęgniarki, położnej, fizjoterapeuty, radcy prawnego, rzeczownika patentowego, rzeczoznawcy majątkowego i tłumacza przysięgłego.

Firma spółki partnerskiej

- powinna zawierać nazwisko co najmniej jednego partnera, dodatkowe oznaczenie „i partner” bądź „i partnerzy” albo „spółka partnerska” oraz określenie wolnego zawodu wykonywanego w spółce
- dopuszczalne jest używanie w obrocie skrótu „sp.p.”
- firmy z oznaczeniem „i partner” bądź „i partnerzy” albo „spółka partnerska” oraz skrótu „sp.p.” może używać tylko spółka partnerska